

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAME ȘCOLARE PENTRU CLASA A X-A
CICLUL INFERIOR AL LICEULUI

PSIHOLOGIE

Aprobat prin ordin al ministrului
Nr. 4598 / 31.08.2004

București, 2004

NOTĂ DE PREZENTARE

Disciplina „Psihologie” reprezintă la clasa a X-a, disciplina socio-umană, din cadrul ariei curriculare „Om și societate”.

Studiul “Psihologiei” în liceu, alături de studiul celorlalte științe sociale își propune formarea personalității autonome și creative în vederea dezvoltării libere și armonioase a persoanei. Pentru ca un tânăr să răspundă adecvat unor realități în schimbare, el trebuie să dispună nu doar de o solidă pregătire profesională, ci și de competențele proprii gândirii critice, de capacitatea de inserție socială activă, precum și de un set de atitudini și valori personalizate; el trebuie să posede motivația și disponibilitatea de a reacționa pozitiv la schimbare – ca premisă a dezvoltării personale. În acest orizont de așteptare, cunoașterea de sine și a celorlalți devine esențială.

Disciplina contribuie la formarea progresivă a competențelor - cheie stabilite de către Comisia Europeană, îndeosebi în ceea ce privește:

- competențele interpersonale, interculturale și sociale
- a învăța să înveți
- comunicarea în limba maternă.

Prezentul curriculum acoperă:

- trunchiul comun (pentru clasele cu 1 oră/săptămână)
- trunchiul comun și curriculum-ul diferențiat (pentru clasele cu 2 ore/săptămână).

Conținuturile vizate prin curriculum-ul de bază și cele vizate prin curriculum-ul diferențiat sunt prezentate în coloane diferite.

Structura curriculum-ului include următoarele componente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și unități de conținut specifice trunchiului comun și curriculum-ului diferențiat
- Valori și atitudini
- Sugestii metodologice.

Elementele de noutate sunt legate de următoarele aspecte:

- reconsiderarea demersului curricular și didactic din perspectiva finalităților:
 - liceului
 - studierii acestei discipline
- orientarea către latura pragmatică a aplicării curriculum-ului: corelarea dintre unitățile de conținut și competențele specifice permite profesorului să realizeze conexiunea explicită între ceea ce se învață și scopul cu/pentru care se învață; corelația propusă are în vedere posibilitatea ca o anumită competență specifică să poată fi atinsă prin diferite unități de conținut, neexistând o corespondență biunivocă între acestea;
- recomandarea unor valori și atitudini care să completeze dimensiunea cognitivă a învățării cu cea afectiv-atitudinală și morală din perspectiva finalităților educației;
- includerea unor sugestii metodologice care să orienteze spre modalități didactice concrete de utilizare a curriculum-ului în proiectarea și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare.

Demersul urmărit permite concomitent familiarizarea elevilor cu aspecte teoretice esențiale și formarea unor competențe de tip instrumental-practic, necesare în viața privată și publică.

Principiul de bază al curriculum-ului este acela de a oferi elevilor, în cadrul fiecărui capitol, un număr mic de noțiuni exersate în contexte diferite (teoretice și practice, fie reale, fie imaginare).

Profesorii își pot centra atenția în mod diferențiat asupra activităților de învățare și asupra practicilor didactice. Diversitatea situațiilor concrete face posibilă și necesară o diversitate de soluții didactice. Din această perspectivă, propunerile curriculum-ului nu trebuie privite ca rețetare inflexibile. Echilibrul între diferite abordări și soluții va trebui să fie rezultatul proiectării didactice personale și al cooperării cu elevii fiecărei clase în parte.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața reală
2. Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații – problemă, precum și în analiza posibilităților personale de dezvoltare
3. Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, în cadrul diferitelor grupuri
4. Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare
5. Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI UNITĂȚI DE CONȚINUT

Competențe specifice	Conținuturi	
	Trunchi comun	Curriculum diferențiat
<p>1.1. Identificarea proceselor psihice și caracterizarea rolului lor în evoluția personalității</p> <p>1.2. Identificarea legăturilor între procesele psihice</p> <p>2.1. Analizarea unor procese psihice pornind de la exemple concrete</p> <p>2.2. Evaluarea caracteristicilor unor procese psihice, prin comparare și prin utilizarea unor instrumente adecvate de măsurare</p> <p>3.1. Relaționarea eficientă/ cooperarea cu ceilalți în colectarea, interpretarea și evaluarea informațiilor referitoare la procese și manifestări psihice</p> <p>4.1. Utilizarea cunoștințelor de psihologie în scopul adaptării conduitei proprii la situații concrete de viață</p>	<p>I. Procese psihice și rolul lor în evoluția personalității</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Psihicul și caracteristicile acestuia ▪ Procese cognitive senzoriale - caracterizare generală ▪ Procese cognitive superioare: <ul style="list-style-type: none"> - Gândirea - Memoria - Imaginația ▪ Limbajul ▪ Procese reglatorii: <ul style="list-style-type: none"> - Motivația - Voința - Afectivitatea - Atenția 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ipotezele psihicului (inconștient, subconștient, conștient) și relațiile dintre ele Senzațiile și percepțiile - Reprezentarea

Competențe specifice	Conținuturi	
	Trunchi comun	Curriculum diferențiat
<p>1.3. Caracterizarea principalelor dimensiuni ale personalității</p> <p>2.3. Analizarea profilului propriei personalități și a personalității celorlalți</p> <p>3.2. Exemplificarea, prin cooperare cu ceilalți, a unor trăsături ale personalității necesare reușitei în activitate</p> <p>4.2. Analizarea posibilităților de dezvoltare personală din perspectiva cunoștințelor de psihologie</p> <p>5.1. Caracterizarea profilului unui participant responsabil și eficient la luarea deciziilor în comunitate</p>	<p>II. Structura și dezvoltarea personalității</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Caracterizarea generală a personalității ▪ Temperamentul ▪ Aptitudinile <ul style="list-style-type: none"> - Inteligența ca aptitudine generală ▪ Caracterul ▪ Creativitatea 	<ul style="list-style-type: none"> - Individ – persoană – personalitate - Inteligențe multiple ▪ Diferențe individuale în manifestarea personalității ▪ Etape în dezvoltarea personalității (copilăria, adolescența, maturitatea, bătrânețea)
<p>1.4. Recunoașterea unor tipuri de relații interpersonale, a unor comportamente și atitudini sociale în situații date</p> <p>2.4. Evaluarea unor tipuri de comportament psihosocial în contexte situaționale date</p> <p>3.3. Rezolvarea, prin cooperare cu ceilalți a unor situații problemă cu ajutorul cunoștințelor de psihologie</p> <p>4.3. Adecvarea conduitei psiho-sociale la diferite situații</p> <p>5.2. Manifestarea unor comportamente prosoziale necesare participării la rezolvarea problemelor comunității</p>	<p>III. Conduita psihosocială</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Imaginea de sine și percepția socială a imaginii de sine ▪ Relațiile interpersonale și rolul lor în formarea și dezvoltarea personalității ▪ Comportamente pro și antisociale 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Atitudinile sociale și evoluția lor

VALORI ȘI ATITUDINI

Competențele generale și specifice care trebuie formate prin procesul de predare-învățare-evaluare a disciplinei „Psihologie” au la bază și promovează următoarele valori și atitudini:

- Afirmarea liberă a personalității
- Relaționarea pozitivă cu ceilalți
- Încrederea în sine și în ceilalți
- Valorificarea optimă și creativă a propriului potențial
- Echilibrul personal.

SUGESTII METODOLOGICE

Prezentul curriculum este un instrument de lucru care se adresează profesorilor ce predau disciplina „Psihologie”, fiind conceput în așa fel încât să le permită:

- să orienteze elevii în cunoaștere și comunicare prin apelul, în cunoștință de cauză, la concepte și practici care țin de cultivarea raționalității;
- să-și orienteze propria activitate înspre formarea la elevi a competențelor specifice domeniului;
- să-și manifeste creativitatea didactică în adecvarea demersurilor didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Sugestiile metodologice au în vedere deplasarea accentului de pe conținuturi pe competențe, așa cum a fost propusă prin programa școlară.

Unitățile de conținut sunt prezentate într-o ordine care nu este obligatorie.

Considerarea elevului ca subiect al activității instructiv – educative și orientarea acestuia spre formarea competențelor specifice presupun respectarea unor exigențe ale învățării durabile, printre care:

- utilizarea unor metode active (de exemplu, învățarea prin descoperire, învățarea problematizată, învățarea prin cooperare, studiul de caz, simularea, jocul de roluri, analiza de text), care pot contribui la crearea cadrului educațional care încurajează interacțiunea socială pozitivă, motivația intrinsecă și angajarea elevului în procesul de învățare, formarea capacității de autoanaliză și de analiză a celorlalți din punct de vedere psihologic;
- rezolvarea de aplicații care să permită, pe de o parte, exersarea noțiunilor specifice disciplinei și construirea unor exemple pentru noțiunile însușite, iar pe de altă parte, rezolvarea unor situații problemă;
- crearea de situații-problemă în contextul cărora elevii să participe la exerciții de cunoaștere și de autocunoaștere, de ameliorare a propriilor trăsături de personalitate și a relațiilor cu ceilalți;
- aplicarea unor procedee și instrumente psihologice (cu o complexitate gradată) în scopul investigării psihologice, a prelucrării și interpretării datelor obținute;
- realizarea unor observații, studii de caz, elaborarea de proiecte și portofolii, individual și în grupuri de lucru;
- utilizarea unor strategii didactice care să permită alternarea formelor de activitate (individuală, pe perechi și în grupuri mici);
- utilizarea calculatorului, a tehnologiei informației și comunicației, a resurselor Internet în activitatea didactică, în calitatea lor de mijloace moderne de instruire.

Se recomandă folosirea unor activități de învățare care să conducă la:

- consolidarea unor deprinderi de ordin cognitiv, cum sunt: analiza, sinteza, compararea, clasificarea, estimarea, rezumarea;
- dobândirea competențelor de comunicare adecvată în spațiul social.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. Evaluarea trebuie să se realizeze în mod preponderent ca evaluare continuă, formativă. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor.

Grupul de lucru pentru elaborarea programei școlare:

Prof. Eugen STOICA	Inspector de specialitate – Ministerul Educației și Cercetării
Prof. Angela TEȘILEANU	Expert C.N.C., Grupul Școlar Nichita Stănescu, București
Prof. Elena BĂLAN	Școala Superioară Comercială “Nicolae Kretzulescu”, București
Prof. Florina OȚET	Colegiul Național “Andrei Șaguna”, Brașov
Prof. Sorin SPINEANU- DOBROTĂ	Inspector de specialitate – S.N.E.E.